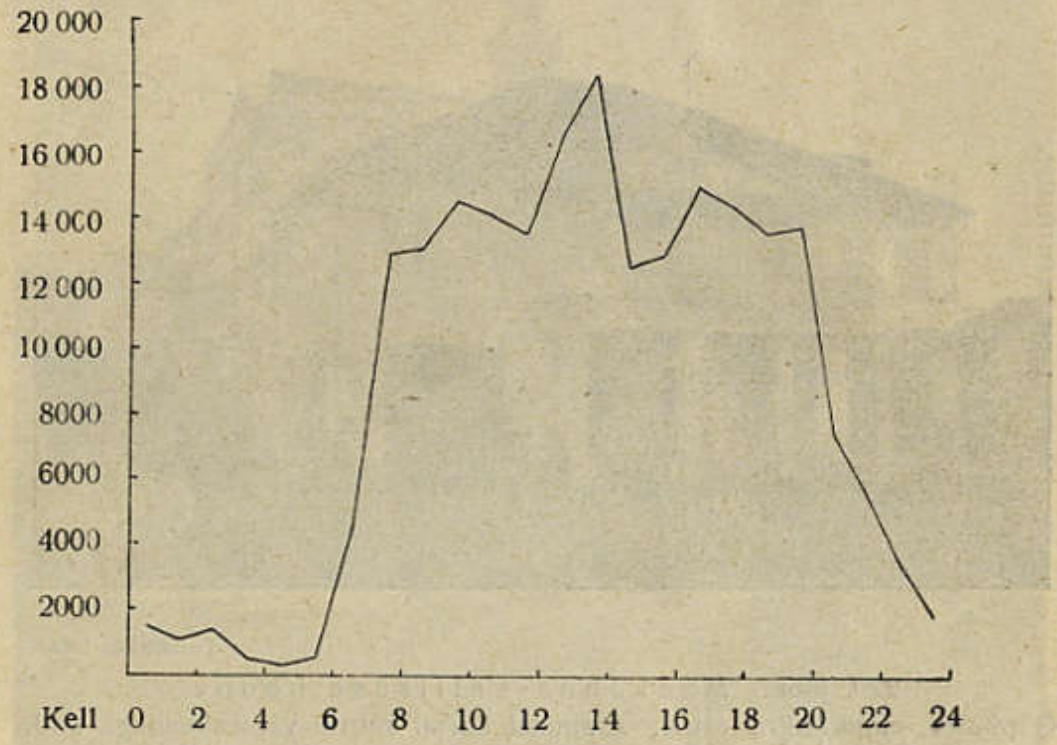
elus kõik aeg ülitähtsa tegurina on esinenud haridustöö, mis soodustas elanikkude juurdevoolu kaugemaltki, on täiesti ekslik Tartut vaadelda mõõduandvalt kui ülikooli- ja koolilinna. Tartu linnast on möödunud aastasaja keskpaigast peale aegamööda kujunenud esimeses järjekorras nüüd juba tulundusline keskus. Põllunduse ja karjanduse alal teotsevale natuurprodutsentsele tagamaale vastandina ja täiendusena on tööstus ning kaubandus koondunud kultuurprodutsentseisse asulaisse, alevitesse, eeskätt aga linnadesse. Asunud Virtsjärve-Peipsi veeteel (Emajõel) ja suurte maanteede ning 19. aastasaja lõppveerandist peale ka raudtee lõikekohal, on Tartu saanud mitte üksi Tartu maakonna, vaid suurema osa Lõuna- ja Kagu-Eesti tulundusliseks koonduskohaks.

221. joon. Jalakäijate liikimise kõver
(keskmine 31. III. ja 3. IV. 1922 Kodu-uurimise Toimkonna korraldatud vaatlusist). Loodjoonel kõikidest vaatluspunktidest läbi käinud jalakäijate kogusumma, rõhtjoonel kella-aeg.

Tööstus. Sellal kui kodumaa suurtööstuse linnad — Tallinna ja Narva — olid lähemalt seotud Suur-Venemaa tarvete ja tollipolitikaga, arenes Tartu tööstus ja kaubandus kohalikkude ja otsese tagamaa nõuete kohaselt. Seetõttu oli tal arusaadavalt ka kergem eralduda Suur-Venemaa kehast, jäädes seejuures täiesti elujõuliseks. Ainult suure ilmasõja lõpu järel oli tas tööstusi vähem Iseseisvuse ja rahuaja saabudes tõusis tööstus üldiselt endisest järjekindlalt kõrgemale ning ainult üksikud Suur-Venemaa tarvetega sidenenud harud on vähenevat tendentsi osutanud. Seda näitavad kindlaimalt andmed Tartu tööstuse-ettevõtete ja töölistearvu kohta.